

РІВНЕНСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ
ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Рівненський державний гуманітарний
університет
Психолого-природничий факультет
Кафедра природничих наук з методиками
навчання

АНОТАЦІЯ

Назва дисципліни / освітнього компонента	Еволюція біосфери
Освітня програма	«Середня освіта (Природничі науки)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Компонент освітньої програми	Вибірковий
Загальна кількість кредитів та кількість годин для вивчення дисципліни	3 кредити / 90 годин
Вид підсумкового контролю з	залік
Мова викладання	українська
Викладач	Виговський Ігор Вікторович, кандидат сільськогосподарських наук, доцент
CV викладача на сайті кафедри	https://pnmn.rshu.edu.ua/professor/vigovskiy-igor-viktorovich
E-mail викладача	vugovsky@ukr.net

Метою викладання навчальної дисципліни «Еволюція біосфери» є формування у студентів цілісного уявлення про закономірності виникнення, розвитку та функціонування біосфери, її основні етапи еволюції, механізми біогеохімічних процесів і роль живих організмів у перетворенні навколишнього середовища.

Завдання:

- надання знань і уявлень про основні етапи еволюції біосфери;
- механізми біогеохімічних процесів та взаємозв'язки між живими організмами і навколишнім середовищем;
- сучасні уявлення про антропогенний вплив на глобальні екосистеми та можливі шляхи його мінімізації;
- ознайомлення з ключовими екологічними принципами та методами дослідження біосферних процесів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен бути здатним розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі професійної діяльності та у процесі навчання і засвоїти ряд компетентностей:

Загальні компетентності:

ЗК2. Здатність до пошуку інформації з різних джерел, її аналізу та критичного оцінювання.

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальні (фахові) компетентності:

ФК1. Здатність оперувати сучасною термінологією, науковими законами, концепціями, вченнями і теоріями природничих наук з метою формування наукового світогляду.

ФК3. Здатність характеризувати досягнення природничих наук з метою забезпечення стратегії сталого розвитку природи та суспільства, формування екологічної свідомості і культури.

ФК11. Здатність безпечного проведення навчально-дослідницької діяльності з природничих наук у лабораторних та природних умовах.

ФК14. Здатність до проведення експериментальних досліджень в галузі природничих наук.

Програмні результати навчання:

ПР 3. Описує основні механізми функціонування біосфери, її структурні компоненти та етапи еволюції, класифікує взаємозв'язки між живими організмами та абіотичним середовищем, знає причини, перебіг і наслідки біогеохімічних процесів та природних і антропогенних змін у біосфері;

ПР 5. Пояснює зміни, які відбуваються у біосфері під впливом природних і антропогенних чинників, формулює наслідки цих змін та їх детермінанти в контексті концепції сталого розвитку та збереження біорізноманіття;

ПР 11. Демонструє уміння охарактеризувати етапи еволюції біосфери, її структурні компоненти та біогеохімічні цикли, пояснити їх особливості та взаємозв'язки, сформовані природними процесами та антропогенним впливом;

ПР 15. Здійснює відбір, аналіз, представлення і поширення інформації про еволюцію біосфери, використовуючи різноманітні письмові, усні та візуальні засоби, методи картографії та інформаційні технології для вивчення біогеохімічних процесів, змін екосистем та антропогенного впливу на біосферу;

ПР 18. Уміє самостійно проводити польові екологічні та біогеохімічні дослідження, необхідні для вивчення процесів еволюції біосфери, змін в екосистемах та оцінки антропогенного впливу на природні середовища, а також для організації практичних занять з екології та природоохоронної діяльності.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті освоєння повного курсу навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні мати глибокі, системні знання з усього теоретичного курсу і повинні знати: основні етапи еволюції біосфери та їхні характеристики; сучасні уявлення про походження життя та його розвиток на Землі; механізми еволюції та основні фактори, що її зумовлюють; концепцію ноосфери та її значення для подальшого розвитку біосфери; взаємозв'язок біологічної та геологічної еволюції; значення біогеохімічних циклів у розвитку біосфери; антропогенний вплив на біосферу та шляхи її збереження; методи дослідження еволюційних процесів у біосфері.

Здобувач вищої освіти повинен уміти: аналізувати основні етапи еволюції біосфери та визначати їхні закономірності; використовувати сучасні теорії та моделі еволюції для оцінки біосферних процесів; проводити порівняльний аналіз біогеохімічних циклів у різні геологічні епохи; визначати вплив біотичних і абіотичних факторів на еволюцію живих систем; оцінювати антропогенний вплив на біосферу та прогнозувати його можливі наслідки; проводити наукові дослідження з використанням методів еволюційної біології, геології та екології; систематизувати та інтерпретувати результати досліджень, оформлювати їх у вигляді наукових статей, доповідей, презентацій; розробляти рекомендації щодо збереження біорізноманіття та сталого розвитку біосфери.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ ЕВОЛЮЦІЇ БІОСФЕРИ

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи еволюції біосфери

Тема 1. Загальні принципи еволюції біосфери.

Основні закони еволюції живих організмів та їх взаємодія з навколишнім середовищем.

Тема 2. Етапи розвитку біосфери.

Хронологічний розвиток біосфери від первинних форм життя до сучасних екосистем.

Тема 3. Історія розвитку теорій еволюції.

Розвиток еволюційної теорії від Дарвіна до сучасних концепцій, таких як синтетична теорія еволюції.

Змістовий модуль 2. Еволюція біосфери в контексті екосистем та глобальних змін

Тема 4. Еволюція біосфери та зміни клімату.

Вплив природних і антропогенних факторів на зміни клімату і їх роль в еволюції біосфери.

Тема 5. Біосферні цикли: вуглецевий, азотний, водний.

Механізми циркуляції елементів в біосфері і їх вплив на еволюцію життя.

Тема 6. Сучасні екологічні проблеми та еволюційні перспективи.

Вивчення сучасних екологічних криз, таких як втрата біорізноманіття та глобальне потепління, та їх потенційні наслідки для майбутньої еволюції біосфери.

Змістовий модуль 3. Антропогенний вплив на біосферу

Тема 7. Зміни природних ландшафтів внаслідок антропогенної діяльності.

Вивчення впливу сільського господарства, урбанізації та гірничодобувної діяльності на ландшафти.

Тема 8. Забруднення навколишнього середовища: види та наслідки.

Аналіз забруднення повітря, води, ґрунтів і його вплив на екосистеми.

Змістовий модуль 4. Сталий розвиток біосфери

Тема 9. Відновлювальні джерела енергії та екологічно чисті технології.

Використання сонячної, вітрової, гідроенергії та інших екологічно чистих технологій.

Тема 10. Екологічна політика та управління природними ресурсами.

Стратегії та принципи управління природними ресурсами та екологічна політика.